

Mikrofinanszírozás Európában: Az EMN-MFC felmérése

2014/2015. ÉVI JELENTÉS

Összefoglaló

European
Commission

With financial support from
the European Union

Fabrizio Botti
Diego Luigi Dagradi
Luca Maria Torre

Összefoglaló

Az európai mikrofinanszírozásról szóló jelentés ezen mostani, hetedik kiadása összefoglaló képet nyújt az iparági fejlemények legfontosabb intézményi jellemzőkre, mikrohitel-állományokra, valamint a társadalmi és pénzügyi teljesítményre gyakorolt hatásairól a 2014-2015-ös időszakban, a Felmérés során gyűjtött adatok alapján, amely most első ízben az Európai Mikrofinanszírozási Hálózat (EMN) és a Mikrofinanszírozási Központ (MFC) együttműködésének eredményeként valósult meg. A korábbi kiadásokkal összehasonlítva a 2014-15-ös EMN-MFC Felmérés során hatékonyabb kiválasztási kritériumokat alkalmaztunk. A felmérésbe bevont 149 szereplő egy előválogatáson átesett mikrohitelezői csoport részét

képezte: az EMN és MFC hálózatok tagja [66 MFI (mikrofinanszírozással foglalkozó intézmény)], valamint az EMN-nel kapcsolatban álló nemzeti hálózatok tagjai [83 (mikrofinanszírozással foglalkozó intézmény)]. A Felmérés során összegyűjtött mennyiségi adatokat és információkat elegyítettük a legfontosabb európai mikrohitelezőkkel felvett minőségi szempontokat vizsgáló interjúk során gyűjtött adatokkal és információkkal. Ennek eredményeként az EMN és az MFC közös jelentése átfogó képet nyújt az európai mikrofinanszírozási szektor helyzetéről és a következő évekre koherens panel-adatkészlet meghatározását teszi lehetővé.

LEGFONTOSABB MEGÁLLAPÍTÁSOK

A Felmérés során alkalmazott megközelítés

Az európai mikrofinanszírozási szektor 2014-2015. évi áttekintése az Európai Mikrofinanszírozási Hálózat (EMN) és a Mikrofinanszírozási Központ (MFC), valamint az EMN-hez kapcsolódó nemzeti hálózatok tagjaitól gyűjtött adatok alapján.

Intézményi sokszínűség az európai mikrofiananszírozásban

A 2014-15-ös EMN-MFC Felmérésben a szereplők nagyon széles csoportja vett részt, 22 különböző országból (ezek közül 14 volt uniós tagállam). Az MFI-k (mikrofinanszírozással foglalkozó intézmények) regionális fejlődésének különböző útjai fedezhetők fel Nyugat- és Kelet-Európában, de utalnak jelek arra is, hogy ezek az eltérő útvonalak potenciálisan egymás felé is közeledhetnek.

A mikrohitelezők számos különböző intézményi modellt használnak a heterogén jogi és szabályozói keretek közötti működésük elősegítése érdekében: a felmérésben részt vevők elsősorban a nem banki pénzügyi intézmények (60%) és nem kormányzati szervezetek (NGO) (31%) köréből kerülnek ki de egyéb jogi személyiségi formákat is öltenek (pl.: kereskedelmi bank, takarékszövetkezet/hitelszövetkezet, kormányzati szerv).

A 149 felmérésben részt vevő MFI által mutatott összkép szerint az európai mikrohitelezési szektor sokszínű, viszonylag fiatal és dinamikus. A válaszadók többsége (77%) mikrohitelezési tevékenységét 1995 után

indította el. A minta csaknem fele 1995 és 2004 között indította el hitelezői tevékenységét.

A válaszadó MFI-k túlnyomó többsége a pénzügyi inklúziót (72%) és munkahelyteremtést (70%) jelölte meg elsődleges missziójaként, amit a mikrovállalkozások előmozdítása (60%), a társadalmi befogadás és a szegénység visszaszorítása (59%) követett. A válaszadók kisebb részének misszió-meghatározásaiban (20%) jelentek meg célként az etnikai kisebbséghez tartozók és/vagy bevándorlók társadalmi szerepvállalása növelésének, valamint a fiatalok foglalkoztatásának (18-25 évesek) céljai.

A felmérésben részt vevő MFI-k több mint fele foglalkozik kifejezetten az intézmény teljes forgalmának több mint 75%-át kitevő mikrohitelezéssel. A bérezésben részesülő teljes munkaidős egyenértékű (FTE) munkavállalók teljes száma 2015-ben elérte a 7 076 FTE-nek megfelelő munkavállalót, amelynek jelentős részét alkották a női munkavállalók (56%), és az MFI-k jelentős része rendelkezett 10-nél kevesebb alkalmazottal (42%).

LEGFONTOSABB MEGÁLLAPÍTÁSOK

Intézményi sokszínűség

A 149 felmérésben részt vevő és 22 különböző országban található MFI által mutatott összkép szerint az európai mikrohitelezési szektor az alkalmazott intézményi modell szempontjából meglehetősen sokszínű [bár a nagyrészt nem banki pénzügyi intézmény vagy nem kormányzati intézmény (NGO)], viszonylag fiatal (a legtöbb MFI 1995 után indította el tevékenységét), és rendelkezik elsősorban a pénzügyi inklúziót és munkahelyteremtést célként megfogalmazó misszióval.

Mikrohitelezési tevékenység: Trendek és elérés

A 2014-2015-ös időszakban a folyósított mikrohiteltek összállománya és azok száma is növekvő tendenciát mutatott. 2015-ben a felmérésben részt vevő MFI-k összesen 552 834 hitelt folyósítottak (ami +12%-os emelkedést jelent 2014-hez képest), összesen mintegy 1,6 milliárd EUR összegben (+16%).

2015 egészét nézve a felmérésben résztvevő intézmények 747 265 aktív hitelfelvevőt szolgáltattak ki (ami +13%-os növekedést jelent 2014-hez képest), és az összes bruttó kinnlevő mikrohitel-állomány értéke elérte a 2,5 milliárd EUR-t (+15%).

A kinnlevő hitelállomány hitelcéljait tekintve túlnyomó részt üzleti célokra került folyósításra (2015-ben a teljes hitelállomány 71%-a volt ilyen, míg 2014-ben 75%-a volt ilyen hitel). Mindazonáltal a hitelezés személyi hitelek felé történő eltolódása figyelhető meg (2015-ben a teljes hitelállomány 29%-a) azzal, hogy az üzleti célú mikrohitellekkel szemben a személyi mikrohiteltek száma és értéke növekedett a leggyorsabb mértékben.

2015-ben az üzleti mikrohitellel rendelkező összes aktív hitelfelvevő száma elérte a 402 365-öt. Az év során a felmérésben részt vevő MFI-k összesen 220 305 üzleti célú mikrohitelt folyósítottak (ami +8%-os emelkedést jelent 2014-hez képest), összesen mintegy 917 millió EUR összegben (+6%).

A felmérésből az is kiderül, hogy 2015-ben legalább 207 983 vállalkozás vett igénybe üzleti mikrohitelt, és e csoport legjelentősebb ügyfélszégmensét az informális vállalkozások és önfoglalkoztató vállalkozók adták. A

felmérésben részt vevő MFI-k által kiszolgált vállalkozások száma 2014-ről 2015-re 9%-kal nőtt.

A személyi mikrohitel-állományt tekintve 2015-ben a felmérésben részt vevő MFI-k összesen 332 529 mikrohitelt folyósítottak (ami +15%-os emelkedést jelent 2014-hez képest), összesen mintegy 654 millió EUR összegben (+34%). Ugyanebben az évben a személyi mikrohitellel rendelkező összes aktív hitelfelvevő száma elérte a 344 900-at.

Szerződési feltételeiket tekintve az üzleti és személyi hiteltermékek rendkívül eltérőek. Az általános jellemzők alapján elmondható, hogy a személyi mikrohiteltek átlagos mérete jóval kisebb (1 697 EUR, illetve 7 947 EUR), átlagos futamideje rövidebb (30 hónap, illetve 41 hónap), ára viszont magasabb (19%-os kamat, illetve 10,7%-os kamat) mint az üzleti mikro-hiteleké.

Összességében az üzleti és személyi mikrohitellel is rendelkező ügyfelek tekintetében a felmérésben részt vevő MFI-k részleges elköteleződést mutattak a Felmérésben megjelölt különböző célcsoportok iránt: vidéki vagy városi lakosok, munkanélküliek vagy szociális ellátásban részesülők, nők, etnikai kisebbséghez tartozók és/vagy bevándorlók, 18-25 év közötti fiatalok, fogyatékkal élők, és a pénzügyi kirekesztésben élők. Az MFI-k portfólió-kockázataikat a hátrányos helyzetű hitelfelvevők különböző csoportjainak (átlagosan 4-nél több) kiszolgálásával diverzifikálják, így külön-külön az egyes csoportok csak korlátozottan jelennek meg a teljes kiszolgált hitelfelvevői állományban.

LEGFONTOSABB MEGÁLLAPÍTÁSOK

Elérés

- Az EMN-MFC hálózat tagjai hozzájárultak a szektor méretének jelentős növekedéséhez mind a folyósított mikrohiteltek számát mind azok volumenét tekintve.
- A teljes kinnlevő hitelállomány túlnyomó részben üzleti célokra került folyósításra, ugyanakkor megjegyzendő, hogy a 2014-15-ös időszakban egyre több ügyfél kapott személyi mikrohitelt.
- A vállalkozások támogatását tekintve, az üzleti mikrohitellel rendelkező összes aktív hitelfelvevő száma 2015-ben elérte a 402 365-öt.

Nem pénzügyi szolgáltatások – az Európai mikrofinanszírozás egyik legfontosabb eleme

A felmérésben részt vevők nagy részére kifejezetten jellemző, hogy pénzügyi és nem pénzügyi szolgáltatások nyújtásával is foglalkozik.

Az intézményeknek csupán elhanyagolható hányada nyújt az üzleti és személyi mikro-hitelezésén túl egyéb pénzügyi szolgáltatást, amelyek a következők közül kerülnek ki: biztosítás (4%), folyószámla-szolgáltatás (3%), jelzáloghitelezés (3%), mobilbanki szolgáltatások (1%) és készpénzátutalás (1%). E trend alól két kivétel figyelhető meg: az egyiket azok az MFI-k képezik, amelyek nagyobb üzleti célú hiteleket is nyújtanak (>25 000 EUR-nál nagyobb összegű, mikrovállalkozásoknak és KKV-knak nyújtott hitelek; 42%), a másikat pedig azok, amelyek megtakarítási szolgáltatást nyújtanak (18%). Bár a környezetbarát célú „zöld” mikrofinanszírozás továbbra is fiatal és alulfejlett szegmensnek tekinthető Európában, a felmérésben résztvevő válaszadók csaknem egyharmada tervezi

környezetbarát gyakorlatok előmozdítását, megújuló energiaforrásokkal, energiahatékonysággal összefüggő tevékenységek és környezetbarát tevékenységek finanszírozására nyújtott mikrohiteltek segítségével, vagy folytat jelenleg is ilyen tevékenységet.

A felmérésben résztvevő MFI-k nagy része nyújt nem pénzügyi szolgáltatást is (a résztvevő MFI-k 58%-a). A leggyakrabban nyújtott nem pénzügyi szolgáltatások közé tartoznak az üzletfejlesztési szolgáltatások (BDS, 32%), a pénzügyi ismeretterjesztés (31%), és a mentorálás (30%). A legtöbb esetben az MFI-k internalizálják a nem pénzügyi termékek és szolgáltatások nyújtását (a válaszadó 85 MFI 88%-a), és leggyakrabban fióki szolgáltatásként (56%) vagy fióki és online szolgáltatások kombinációjaként (40%) nyújtják azokat.

LEGFONTOSABB MEGÁLLAPÍTÁSOK

A mikrohitelen túl

A legtöbb felmérésben résztvevő MFI integráltan közelíti meg a mikrofinanszírozás kérdését, amelynek során pénzügyi termékeket (leginkább személyi és üzleti célú mikrohitelket de megtakarításokat és üzleti célú hiteltermékeket is) és nem pénzügyi szolgáltatásokat [a leggyakrabban üzletfejlesztési (BDS), pénzügyi ismeretterjesztési és mentorálási szolgáltatásokat] is elérhetővé tesz ügyfelei számára.

Pénzügyi teljesítmény: Javuló pénzügy jelentéstétel és pénzügyi stabilitás

A felmérésben részt vevő intézmények jelentős része adott meg megbízható pénzügyi teljesítményi adatokat, ami egybevégt az európai mikrofinanszírozási szektor jelenleg is tartó érési folyamatával és jelzi az irányítási információs rendszerek fokozatos fejlődését, valamint az intézmények egyre növekvő alkalmasságát és képességét a szabvány jelentéstételi kötelezettségeknek való megfelelésre.

A pénzügyi teljesítményi és portfólió-minőségi trendek az Európai mikrofinanszírozási szektor pénzügyi életképességének egyre javuló tendenciájáról tesznek tanúbizonyságot, ami alól csak néhány kritikus, különálló eset jelent kivételt.

A portfólióminőség tekintetében a 2014-2015-ös időszakban a felmérésben résztvevő intézmények összességében javulást mutatnak: A 30 napon túli fizetési késedelemben levő (PAR30) mikrohitel aránya 10,4%-ról 9,7%-ra csökkent, míg a leírt mikrohitel aránya 2,8%-ról 2,6%-ra mérséklődött.

Az eszközarányos megtérülési ráta (ROA), sajáttőke-arányos megtérülési ráta (ROE), és működési önfenntartási ráta (OSS) segítségével értékelt átfogó pénzügyi fenntarthatóság a nyugati MFI-k esetében alacsonyabb, a legtöbb működési szempontból fenntartható és legjobb pénzügyi teljesítményt nyújtó MFI-nek otthont adó keleti régióval szemben.

Össességében az átlagos sajáttőke-arányos megtérülési ráta (ROE) a 2014. évi 2,8%-ról 5,7%-ra növekedett 2015-ben. Ezt a trendet leginkább a keleti országokban található MFI-k vezérik, hiszen itt a sajáttőke-arányos megtérülési ráta több mint kétszeresére nőtt (3,6%-ról 7,7%-ra). A nyugati országokban az átlagos sajáttőke-arányos megtérülés negatív vagy csökkenő tendenciát mutat. A felmérés két évében az eszközarányos megtérülési ráta (ROA: 2015-ben 3%) és a működési önfenntartási ráta (OSS: 2015-ben 90,6%) nem változott számottevő mértékben. A 94 intézményből mindössze 43 volt működési szempontból önfenntartó 2015-ben: ezek közül csak hét volt nyugat-európai országban található.

LEGFONTOSABB MEGÁLLAPÍTÁSOK

A mikrohitelken túl

- A pénzügyi teljesítmény összességében pozitív tendenciát mutat: a portfólióminőség javul és a fenntarthatóság is stabilizálódik.
- A legtöbb működési szempontból fenntartható és jó pénzügyi teljesítményt nyújtó MFI Kelet-Európában található.

Mikrofinanszírozás Európában: Az EMN-MFC felmérése

2014/2015. évi jelentés

European
Commission

With financial support from
the European Union